

NIESTANDARDOWE FORMY FINANSOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW ROLA I DECYZJE WYBORU

Streszczenie:

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw jest jednym z głównych czynników decydujących o wzroście gospodarczym kraju. O jego znaczeniu decyduje ilość zarejestrowanych przedsiębiorstw, posiadane zasoby i rola w tworzeniu Produktu Krajowego Brutto. Na rynku finansowym dostępnych jest wiele instrumentów finansowania działalności i rozwoju przedsiębiorstw. Do dyspozycji pozostają między innymi: kredyt, leasing, dotacje, fundusze pożyczkowe, venture capital a także aniołowie biznesu. Celem artykułu jest ocena zakresu korzystania z niestandardowych źródeł finansowania działalności przez małe i średnie przedsiębiorstwa oraz wskazanie przyczyn powodujących ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej a także analiza korzystania przez przedsiębiorstwa z wybranych niestandardowych źródeł finansowania działalności gospodarczej.

Słowa kluczowe: bariery, kapitał, przedsiębiorstwo, PKB, źródła finansowania

Wprowadzenie

Istotnym parametrem warunkującym funkcjonowanie każdego przedsiębiorstwa jest proces finansowania. Proces ten można rozważać z wielu punktów widzenia. Ze względu na źródło pochodzenia kapitałów wyróżnia się podział na kapitały własne pochodzące od właścicieli i kapitały obce pochodzące z zewnątrz otoczenia, w którym funkcjonuje przedsiębiorstwo. Kapitały własne stanowią podstawowe źródło finansowania składników majątku przedsiębiorstwa i osiągnięcia określonych korzyści przez właścicieli. Kapitał obcy jest uzupełniającym źródłem finansowania działalności i rozwoju przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa w Polsce polegają w dużym stopniu na samofinansowaniu. Pozwala to zachować płynność finansową, ale z drugiej strony osłabia i zmniejsza możliwości rozwojowe przedsiębiorstwa, dążenia do bycia innowacyjnym i w następstwie konkurencyjnym [Wolański, 2013, s. 69-73].

W wyniku tych ograniczeń przedsiębiorstwa, niezależnie od formy, przedmiotu i rodzaju prowadzonej działalności, zmuszone są do poszukiwania coraz częściej alternatywnych, nietradycyjnych, nowoczesnych źródeł finansowania zewnętrznego.

Celem artykułu jest ocena zakresu korzystania z niestandardowych zewnętrznych źródeł finansowanie działalności przez małe i średnie przedsiębiorstwa oraz wskazanie przyczyn powodujących ograniczenie prowadzenia działalności gospodarczej a także analiza wykorzystania przez przedsiębiorstwa usług finansowych jako dodatkowych sposobów pozyskania kapitału. Analizę struktury przedsiębiorstw i form finansowania zaprezentowano dla lat 2006–2015. Dokonano próby oceny poziomu korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania oraz ukazano przyczyny i ograniczenia w ich korzystaniu. W procesie postępowania analitycznego wykorzystano badania wtórne opublikowane głównie w raportach Głównego Urzędu Statystycznego, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Agencji Rozwoju Innowacji oraz innych instytucji badających ten sektor.

1. Charakterystyka źródeł finansowania przedsiębiorstw

W literaturze przedmiotu klasyfikacja źródeł finansowania oparta jest na kryterium określającym pochodzenie kapitału. Można wyróżnić kapitał własny i kapitał obcy. Z uwagi na źródło pochodzenia kapitału: kapitał wewnętrzny i zewnętrzny.

Kapitał własny uważany jest za najbardziej stabilne źródło finansowania działalności przedsiębiorstwa ze względu na długi termin zaangażowania środków. Ryzyko takiego finansowania jest znacznie mniejsze niż kapitału obcego. Podmiot wnoszący kapitał nie ma zazwyczaj prawa do jego zwrotu czy odsetek. Wynagrodzenie za zaangażowanie środków przybiera formę uczestnictwa w wypracowanym zysku. W sprzyjających okolicznościach wykorzystanie kapitału obcego pozwala skorzystać z efektu dźwigni finansowej, dzięki której wzrasta rentowność kapitałów własnych. Duży wpływ ma tzw. efekt tarczy podatkowej, gdyż koszty płaconych odsetek pomniejszają podstawę opodatkowania, co w efekcie obniża koszt długu [Latoszek (red.), 2008, s. 74-75]. Rozwój przedsiębiorstwa jest niezbędnym procesem w cyklu jego funkcjonowania. Prowadzi do zmian poziomu i struktury elementów składowych przedsiębiorstwa [Stawasz, 2006, s. 26]. Zależy zarówno od wewnętrznych jak i zewnętrznych czynników warunkujących funkcjonowanie przedsiębiorstwa jak również od dostępu do finansowania obcego, które jest jednocześnie finansowaniem zewnętrznym. Dostęp do wybranych źródeł finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Dostęp wybranych źródeł finansowania dla małych i średnich przedsiębiorstw

Forma dostępności kapitału	Przedsiębiorstwo		
	Koncepcja i rozruch firmy	Małe	Średnie
Samofinansowanie	–	++	+++
Wkłady wspólników	+++	+++	+++
Fundusze venture capital	+	++	++
Kredyty bankowe	–	++	+++
Poręczenia kredytowe	–	++	+++

Leasing	–	+++	+++
Franchising	–	–	+++
Fundusze pomocowe	+	++	++
Kredyt handlowy	–	+++	+++
Faktoring	–	++	+++
Pożyczki z sektora pozabankowego	++	++	+++
Pożyczki od rodziny i znajomych	+++	+++	+++

– źródła niedostępne, + źródła trudno dostępne, ++ źródła średnio dostępne, +++ źródła łatwo dostępne

Źródło: Skowronek – Mielczarek [2007, s. 36].

Poza tradycyjnymi formami wsparcia finansowego dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw istnieją niekonwencjonalne formy finansowania sektora tych przedsiębiorstw. Kredyty są najczęściej stosowanym przez małe i średnie przedsiębiorstwa zewnętrznym źródłem finansowania. Służą finansowaniu zarówno działalności bieżącej jak i potrzeb rozwojowych. Jedną z najbardziej popularnych i dostępnych form finansowania jest leasing, który polega na okresowym umożliwieniu korzystania, za stosowną opłatą, z określonych rzeczowych składników majątku, głównie inwestycyjnego, bez konieczności nabycia ich na własność. Leasing ma korzystny wpływ na rozwój MŚP, ponieważ jest sposobem użytkowania ruchomych i nieruchomości składników majątku trwałego, potrzebnego do zrealizowania pomysłu na rozwój przedsiębiorstwa [Majchrzycka-Guzowska, 1999, s. 381]. Leasing jest szczególnie korzystny dla nowozakładanych przedsiębiorstw o ograniczonych kapitałach własnych. Pozwala zachować płynność finansową i umożliwia alternatywne finansowanie inwestycji [Grzywacz i Burżacka-Majcher, 2007, s. 271].

Zdecydowanie elastycznym źródłem krótkoterminowych form finansowania różniącym się od kredytów jest faktoring. Polega na odpłatnym odstąpieniu przez przedsiębiorstwo swoich należności z tytułu wyświadczonych odbiorcom dostaw towarów lub usług, przed terminem płatności, bankowi lub innej instytucji finansowej specjalizującej się w inkasie wierzytelności. Przedsiębiorstwo, które dokonało sprzedaży, udzielając odbiorcy kredytu kupieckiego, odstępuje należności z tego tytułu instytucji finansowej, otrzymując w zamian gotówkę po złożeniu faktury u faktora [Bień, 2005, s. 239]. Faktoring pomaga przedsiębiorstwu utrzymać płynność finansową, daje możliwość zaangażowania środków finansowych w działalność bieżącą lub nowe przedsięwzięcia.[Grzywacz, 2005, s. 73]. Wynikiem tego jest przyspieszenie obrotu kapitału [Safin, 2002, s. 36].

Venture capital jest odmianą private equity. Termin venture capital oznacza „kapitał wysokiego ryzyka” lub „kapitał ryzyka”. Inwestycje dokonywane są we wczesnym stadium rozwoju i służą uruchomieniu przedsiębiorstwa lub jego ekspansji. Jest to jedyna możliwość realizacji obarczonych dużym ryzykiem przedsięwzięć w fazie projektowania produktu bądź usługi lub zakładania firmy (start-up financing), gdy założyciele ani ich najbliższe otoczenie nie dysponują odpowiednimi środkami finansowymi [Waniak-Michalak, 2007, s. 44-45].

Rozwiązaniem dla młodych przedsiębiorstw może być zewnętrzny kapitał własny w postaci pomocy Aniołów Biznesu (business angels). Oferowane środki wypełniają lukę kapitałową powstałą pomiędzy własnymi kapitałami, finansowaniem pozyskiwanym od przyjaciół i rodziny a funduszami venture capital. Uwzględniając branżę, w której działa przedsiębiorstwo i jego potencjał rozwojowy, aniołowie biznesu odgrywają istotną rolę w budowaniu przewagi konkurencyjnej i wspieraniu innowacji. Stawiają do dyspozycji swój kapitał, zdolności oraz know-how [Piekunko-Mantiuk, 2014, s. 371-372].

Istotnym elementem systemu finansowego są fundusze pożyczkowe. Powstały jako alternatywa do bankowego źródła finansowania zewnętrznego, głównie dla MŚP. Zaletą funduszy pożyczkowych jest ich przychylnie podejście do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w odróżnieniu do sektora bankowego. Głównym celem funduszy pożyczkowych jest świadczenie usług w zakresie udzielania pożyczek zarówno dla firm rozpoczynających działalność jak i istniejących już na rynku, ale działających na obszarze działania danego funduszu. Przedsiębiorca, który nie ma możliwości zaciągnięcia kredytu w banku, z powodu braku zdolności kredytowej, historii kredytowej lub innych wymaganych zabezpieczeń, może starać się uzyskać środki na finansowanie i rozwój swojej działalności z funduszu pożyczkowego [Skowronek-Mielczarek, 2007, s. 105-109].

2. Sektor i ograniczenia rozwoju przedsiębiorstw

Klasyfikacji mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw dokonuje się według kryterium ilościowego, w skład, którego wchodzi trzy elementy takie jak: wielkość zatrudnienia, przychód ze sprzedaży i suma bilansowa. Podział na trzy parametry funkcjonuje nie tylko w Polsce, ale całej Unii Europejskiej od 1996 roku [Kuczowicz, 2012, s. 26]. W Polsce podział sektora przedsiębiorstw, na trzy segmenty reguluje ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Kryteria podziału przedsiębiorstw przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Kryteria podziału mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w krajach unii europejskiej

Przedsiębiorstwo	Zatrudnienie	Roczny obrót	Suma bilansowa
Mikro-	< 10 osób	≤ 2 mln EUR	≤ 2 mln EUR
Małe	< 50 osób	≤ 10 mln EUR	≤ 10 mln EUR
Średnie	< 250 osób	≤ 50 mln EUR	≤ 43 mln EUR

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: {Ustawa o swobodzie działalności..., art. 104-107}.

Sektor MŚP jest jednym z głównych czynników decydujących o wzroście gospodarczym kraju. O jego wartości decyduje liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw, posiadane zasoby oraz udział w tworzeniu Produktu Krajowego Brutto. Według danych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny w 2015 roku w Polsce było około 4.184409 przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON [www 6]. Zgodnie z podziałem w Tabeli 2 w 2015 roku w Polsce ist-

niało: 4.003599 mikroprzedsiębiorstw (95,7% ogółu przedsiębiorstw), – 147124 małych przedsiębiorstw (3,5% ogółu), - 29 243 średnich przedsiębiorstw (0,7% ogółu), – 3 675 dużych przedsiębiorstw (0,1% ogółu). Z poniższych danych można odczytać, że w 2015 r. istniało w Polsce 4.179966 mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowiły 99,9% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON. Liczbę podmiotów według sektorów i form prawnych w latach 2006-2015 przedstawia poniższa tabela 3.

Tabela 3. Liczba podmiotów według sektorów i form prawnych w latach 2006-2015

Rok	Przedsiębiorstwa ogółem	mikro- (0–9)		małe (10–49)		średnie (50–249)		duże (250–999)	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
2006	3635227	3455565	95,1	147393	4,1	28406	0,8	3863	0,1
2007	3684804	3502303	95,0	150128	4,1	28462	0,8	3911	0,1
2008	3756289	3568137	95,0	154833	4,1	29323	0,8	3996	0,1
2009	3741846	3548354	94,8	159705	4,3	29730	0,8	4057	0,1
2010	3908991	3713677	95,0	161550	4,1	29731	0,8	4033	0,1
2011	3869083	3674970	95,0	160851	4,2	29340	0,8	3922	0,1
2012	3974544	3794489	95,5	146489	3,7	29787	0,7	3779	0,1
2013	4069484	3890686	95,6	145425	3,6	29637	0,7	3736	0,1
2014	4118896	3938654	95,6	146926	3,6	29610	0,7	3706	0,1
2015	4183641	4003599	95,7	147124	3,5	29243	0,7	3675	0,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 6].

W porównaniu z 2014 rokiem liczba przedsiębiorstw znajdujących się w systemie REGON w 2015 roku wzrosła o 1,6% (w roku 2014 liczba ta wynosiła 4.119671). Ogólnie w każdym roku można zaobserwować wzrost przedsiębiorstw w okresie od 2006–2015 roku z wyłączeniem 2011 roku, ponieważ roku w tym odnotowano niewielki spadek. Istotną informacją jest to, że wszystkie przedsiębiorstwa w 2012 roku wytworzyły 73,0% polskiego PKB, z czego ok. 48,5% – sektor MŚP. Mikroprzedsiębiorstwa wytworzyły około 29,7% PKB, małe – 7,8% a średnie – 11,% PKB [www 4]. Udział sektora MŚP w wytwarzaniu PKB całej gospodarki Polsce jest największy ze wszystkich źródeł i wynosi 48,5%. Dla porównania PKB wytworzony przez duże przedsiębiorstwa 11,% stanowi 24,5% zatem jest dwukrotnie mniejszy. Udział MŚP w wytwarzaniu PKB prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Udział MŚP w wytwarzaniu PKB lata 2004-2012

Rok	PKB (mln PLN)	Wartość dodana brutto wytworzona przez przedsiębiorstwa						Wartość dodana brutto innych podmiotów	Cła i podatki*
		ogółem	MŚP				duże		
			razem	mikro	małe	średnie			
2004	923248	70,5%	48,6%	31,0%	7,6%	10,0%	21,9%	18,3%	11,1%
2005	983302	70,3%	47,8%	31,5%	7,4%	8,9%	22,5%	17,8%	11,9%
2006	1060031	70,7%	47,8%	31,0%	7,4%	9,3%	22,9%	17,2%	12,2%
2007	1176737	70,8%	47,3%	30,4%	7,2%	9,8%	23,5%	16,7%	12,5%
2008	1275432	71,1%	47,2%	29,9%	7,4%	9,9%	23,9%	16,5%	12,5%
2009	1343366	72,3%	48,4%	30,4%	7,9%	10,1%	23,9%	16,5%	11,1%
2010	1416447	71,6%	47,6%	29,6%	7,7%	10,4%	24,0%	16,5%	11,9%
2011	1528127	71,8%	47,3%	29,4%	7,8%	10,1%	24,5%	16,1%	12,2%
2012	1596378	73,0%	48,5%	29,7%	7,8%	11,0%	24,5%	15,6%	11,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 4].

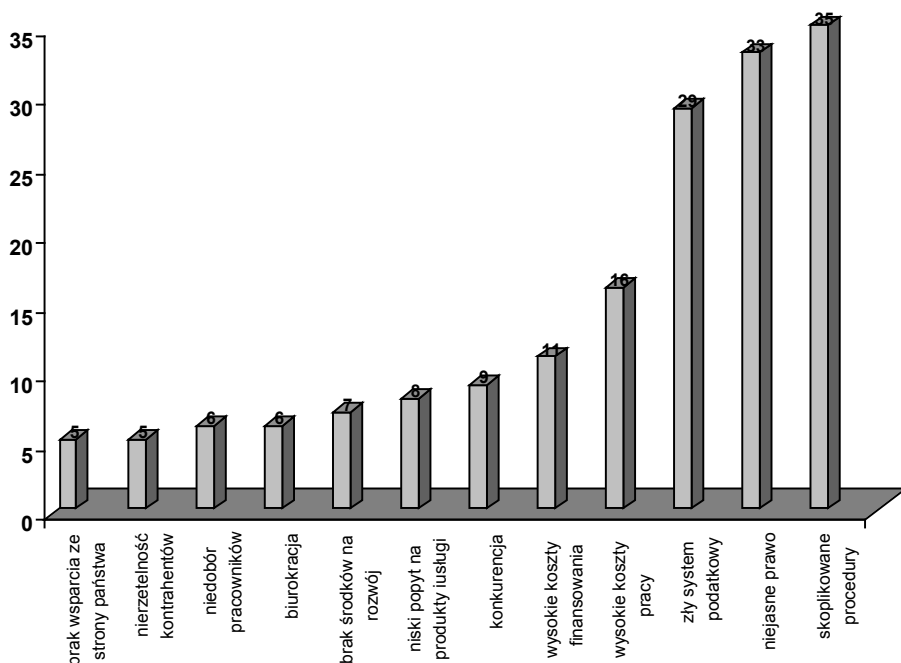
Kolejnym miernikiem, który wskazuje na znaczenie sektora MŚP jest wpływ tego sektora na kształtowanie rynku pracy. Sektor ten generował w Polsce 69% dostępnych miejsc pracy. Dla porównania w krajach Unii Europejskiej MŚP wytworzyły 67,2% dostępnych miejsc pracy. Oznacza to, że polskie MŚP stworzyły o 1,8% więcej miejsc pracy, przyczyniając się tym samym na zmniejszenie stopy bezrobocia w kraju [www 4]. Dane statystyczne dotyczące udziału polskich i europejskich MŚP w zatrudnieniu zaprezentowano w tabeli 5.

Tabela 5. Udział sektora, MŚP wg klas wielkości w zatrudnieniu w Polsce i Unii Europejskiej 2012 r. (%)

	Polska	UE-28 (średnia)
Mikro przedsiębiorstwa	36,8%	29,5%
Małe przedsiębiorstwa	13,4%	20,5%
Średnie przedsiębiorstwa	18,8%	17,1%
Duże przedsiębiorstwa	30,9%	32,8%
OGÓLEM MSP	69,0%	67,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 4].

Podstawowym ograniczeniem rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw są ich niewystarczające zasoby finansowe i konieczność poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania. Dodatkowo występuje wiele innych trudności i barier, jakie przedsiębiorstwa napotykają w swojej działalności i możliwości rozwoju. Bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej obrazuje poniższy rysunek 1.

Wykres 1. Bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www3].

Spośród wielu trudności i barier ograniczających prowadzenie działalności i zniechęcających do inwestowania, pierwsze miejsce zajmują procedury administracyjne (35%), drugie miejsce zajmują niejasne i niespójne przepisy prawa (33%), na trzecim miejscu znalazły się wysokie podatki (29%) oraz mało sprzyjający system fiskalny. Istotnymi przeszkodami są także wysokie koszty pracy (16%) i koszty finansowania działalności (11%). Pozostałe bariery takie jak: konkurencja, brak środków na rozwój, niski popyt, biurokracja, niedobór pracowników, nierzetelność kontrahentów, a także poczucie braku poparcia ze strony rządzących mają mniejsze znaczenie dla przedsiębiorców [www 3].

Pomimo istniejących czynników i barier dotyczących prowadzenia działalności warto zwrócić uwagę, że z roku na rok zwiększa się ogólna liczba przedsiębiorstw. Ulega poprawie również wskaźnik przeżycia przedsiębiorstw, który mówi o kontynuacji założonej działalności. Jak wynika z tabeli 6 poniżej, stopień przeżywalności, po pierwszym roku działalności, utrzymywał się na wysokim poziomie. Dla wszystkich podmiotów wynosił on ponad 76%. Tylko dla podmiotów zarejestrowanych w 2013 roku zanotowano nieznaczny spadek wskaźnika przeżycia wyniósł on 74%.

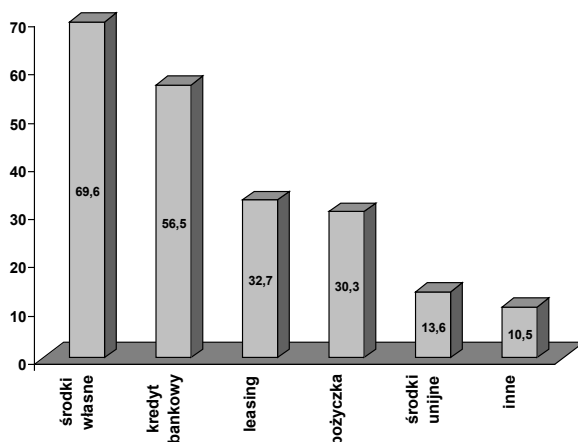
Tabela 6. Liczba i wskaźnik przeżycia przedsiębiorstw powstałych w latach 2009-2013

Przedsiębiorstwa			
Rok	Ogółem zarejestrowane	Aktywne po 1 roku	Wskaźnik przeżycia
2009	275307	212010	77,0%
2010	286203	222567	77,8%
2011	274456	210120	76,6%
2012	278731	212845	76,4%
2013	268407	198704	74,0%

Źródło: Opracowanie na podstawie: [www 5].

3. Wybrane niestandardowe formy finansowania – ocena dostępności i decyzje wyboru

Podmioty z sektora MŚP zazwyczaj dysponują określonymi zasobami kapitałowymi i mają ograniczony dostęp do zewnętrznych obcych źródeł finansowania. MŚP korzystając z poszczególnych źródeł finansowania działalności kierują się właściwą sobie hierarchią tych źródeł. Charakterystycznym zjawiskiem jest ponadto mentalność kredytowa właściciela, która powoduje, że preferuje on kapitał własny a do kapitału obcego podchodzi z rezerwą. Objawia się to dążeniem właściciela do utrzymania swojej ekonomicznej i prawnej samodzielności. W ostateczności, właściciel korzysta z pożyczek od rodziny i znajomych. Obowiązek spełnienia warunków dotyczących pozyskania kapitałów obcych często wiąże się z ryzykiem ograniczenia samodzielności właściciela sektora MŚP [Wolański, 2013, s. 70]. Wśród form finansowania zewnętrznego znajdują się: kredyty bankowe, leasing, dotacje unijne, pożyczki, dotacje budżetowe krajowe i inne (fundusze venture capital, poręczenia kredytowe, faktoring). Źródła finansowania zewnętrznego przedstawia rysunek 2.

Wykres 2. Źródła finansowania MŚP (%)

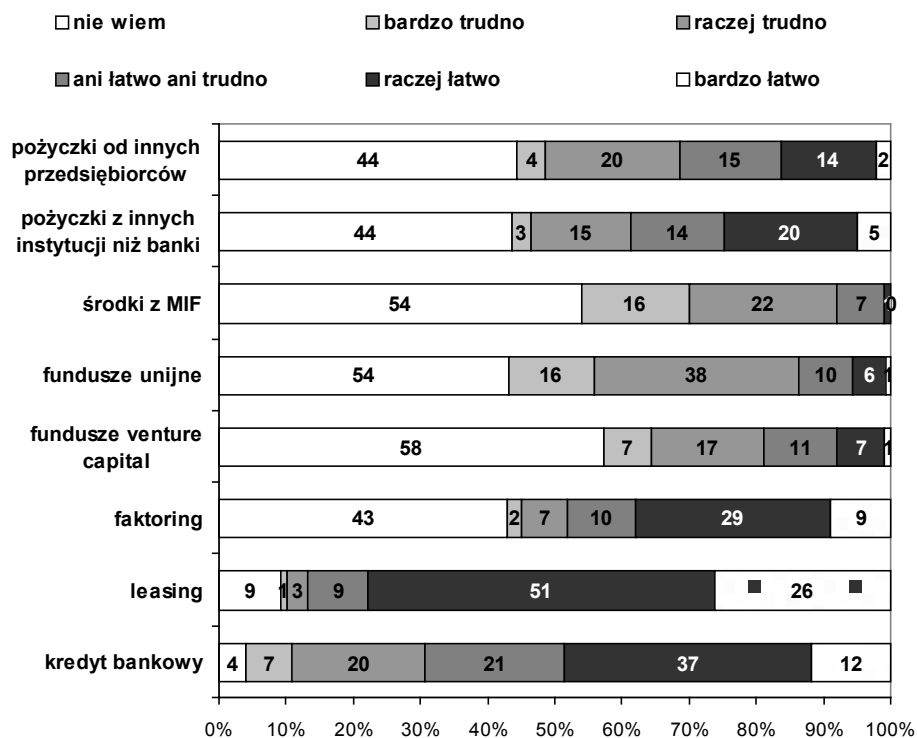
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 3].

Analizując formy finansowania zewnętrznego można zauważyć istotną rolę kredytów bankowych oraz leasingu jako najczęściej wykorzystywanych metod finansowania działalności. Z kredytu korzysta 56,5% przedsiębiorstw a z leasingu około 32,7% firm. 30,3% jednostek wybiera pożyczkę poza bankową. Pozostałych w niewielkim stopniu są brane pod uwagę przedsiębiorstw. Przyczyną takiego zjawiska może być brak zasobów wiedzy o istnieniu tego typu źródeł.

Na rynku finansowym dostępnych jest wiele instrumentów finansowania działalności przedsiębiorstw z sektora MŚP. Ze względu na branżę i specyfikę działania tych przedsiębiorstw, ich wybór ukierunkowany jest na określoną grupę produktów finansowych, co wpływa na ograniczenie rozwoju tych przedsiębiorstw. Zatem należy edukować przedsiębiorców na temat dodatkowych możliwości finansowania.

Kolejnym źródłem, które przedsiębiorcy mogą wykorzystać, aby sfinansować swoje nowatorskie pomysły jest rynek venture capital. Kapitał pochodzący z tego sektora poprawia strukturę kapitałową finansowanych przedsiębiorstw, przez co otwiera drzwi do dalszego finansowania za pomocą takich źródeł jak kredyt czy pożyczka.

Wykres 3. Jak łatwo skorzystać z finansowania? (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: [www 3].

Rysunek wskazuje, że poziom wiedzy przedsiębiorców na temat niestandardowych form finansowania działalności jest ograniczony. Najlepiej znane i najczęściej wykorzystywane sposoby finansowania, to leasing (78%) i kredyt bankowy (48%). Natomiast poziom wiedzy odnośnie funduszy venture capital, oraz pożyczki od innych przedsiębiorstw pozabankowych, jest bardzo niski. Aż 58% firm deklaruje brak odpowiedniej wiedzy na temat dostępu do funduszy venture capital. Sytuacja ta ma zapewne niezwykle silny wpływ na tempo rozwoju rynku venture capital w Polsce. Podobną sytuację daje się zaobserwować odnośnie pożyczek od instytucji pozabankowych lub od przedsiębiorstw. Odpowiedzi „nie wiem” udzieliło odpowiednio 43% i 44% przedsiębiorców. W przypadku dofinansowania płynącego z Unii aż 65% przedsiębiorstw uważa, że trudno jest pozyskać tego rodzaju kapitały, mimo że dość dobrze znają to źródło finansowania. Czynniki ten ma również pośredni wpływ na ograniczenie realizacji pomysłów innowacyjnych [www 3].

Podsumowanie

Warunki, w jakich funkcjonują przedsiębiorstwa stale ulegają zmianie. Wymusza to konieczność ciągłego dostosowywania się działających podmiotów do nowej rzeczywistości. Zdolność do szybkiej reakcji na zmieniające się otoczenie oraz umiejętność pozostania konkurencyjnym w grupie nowo powstałych przedsiębiorstw jest warunkiem utrzymania się na rynku. Jednostki, które nie potrafią sprostać wymaganiom stają się nieefektywne i są wypierane z rynku. Powyższe relacje między przedsiębiorstwami z jednej strony są uwarunkowane stanem otoczenia prawno-ekonomicznego, a z drugiej wpływają na gospodarkę [www 5]. Rynek finansowy oferuje coraz to nowsze, wyszukane formy finansowania. Do praktycznego ich wykorzystania potrzebna jest odpowiednia wiedza i umiejętności, żeby efektywnie wykorzystać zdobyte środki. Małe i średnie przedsiębiorstwa obecnie odgrywają kluczową rolę w gospodarce. Przyczyniają się do ograniczania bezrobocia i stanowią źródło wzrostu gospodarczego. Podstawową barierą ograniczającą rozwój przedsiębiorstw jest przede wszystkim niedobór kapitału. Do dyspozycji sektora małych i średnich przedsiębiorstw jest wiele możliwości korzystania z niestandardowych form finansowania działalności i rozwoju, np. kredyty, pożyczki, leasing, poręczenia kredytowe faktoring, fundusze venture capital, dotacje itd. Kredyt bankowy oraz leasing to najbardziej popularne formy finansowania zewnętrznego obcego wskazywane przez firmy. Bez względu na wielkość przedsiębiorstwa firmy sektora MŚP wybierają w pierwszej kolejności środki własne, a następnie korzystają z kredytu, leasingu oraz funduszy unijnych jako alternatywnych form finansowania.

Istotną kwestią jest niski stopień informowania przedsiębiorców o możliwościach i sposobach, z jakich, mogą skorzystać. Aby zmienić tę sytuację, konieczna jest większa edukacja przedsiębiorców dotycząca zasad funkcjonowania rynku finansowego, w tym oczywiście działalności banków. Zatem sektor małych i średnich przedsiębiorstw należy uświadamiać o możliwościach wsparcia i efektywnym wykorzystaniu kapitału obcego.

Literatura

- Alińska Agnieszka, Grzywacz Jacek, Proczek Magdalena, Zawiślańska Izabela, 2008. *Finansowanie MSP w Polsce ze środków finansowych UE jako czynnik wpływający na konkurencyjność przedsiębiorstw*, red. Ewa Latoszek, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Bień Witold, 2000. *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Warszawa: Difin.
- Grzywacz Jacek, 2005. *Factoring*, Warszawa: Difin.
- Grzywacz Jacek, 2008. *Kapitał w przedsiębiorstwie i jego struktura*, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Grzywacz Jacek, Burzacka-Majcher Monika, 2007. *Leasing w przedsiębiorstwie*, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Grzywacz Jacek, Okońska Agnieszka, 2005. *Venture capital a potrzeby kapitałowe małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- Kuczowicz Jacek, 2012. *Wycena małego przedsiębiorstwa*, Warszawa: Cedewu.
- Majchrzycka-Guzowska Alina, 1999. *Finanse i prawo finansowe*, Warszawa: WN PWN
- Piekunko-Mantiuk Iwona, 2014. *Aniołowie biznesu i ich rola w finansowaniu startupów*, [w] *Ekonomia i zarządzanie* Nr 4(6) 2014, Białystok: Politechnika Białostocka.
- Safin Krzysztof, 2002. *Zarządzanie małą firmą*, Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu.
- Skowronek-Mielczarek Anna, 2007. *Małe i średnie przedsiębiorstwa – źródło finansowania*, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Stawasz Edward, 2006. *Pojęcie i źródła finansowania MSP*, [w] *Bariery w korzystaniu z usług bankowych w finansowaniu działalności małych i średnich przedsiębiorstw*, red. Janusz Bilski i Edward Stawasz, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz.U. z 2004 r. Nr 173 poz1807).
- Waniak-Michalak Halina, 2007. *Pozabankowe źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw, fundusze pożyczkowe, fundusze doręczeniowe, rynek venture capital*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Grupa Wolters Kluwer.
- Wolański Robert, 2013. *Wpływ otoczenia finansowego na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa: Wolters Kluwer Polska S. A.

Źródła internetowe

- [www 1] *Raport finansowanie mikro, małych i średnich firm*, Agencja Rozwoju Innowacji SA, www.m.arisa.com.pl/aktualności.php/88 (dostęp 15.03.2016).
- [www 2] *Raport MŚP pod lupą 2011*, Europejski Program Modernizacji Polskich Firm, http://www.efl.pl/finansowanie/EFL_Raport_MSP_pod_lup.pdf (dostęp 15.03.2016).
- [www 3] *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2014*, PARP, <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/713/21789.pdf> (dostęp:15.03.2016).
- [www 4] *Raport Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2009–2013*, Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp:15.03.2016).

- [www 5] *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze regon*, Informacje i opracowania Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl> (dostęp: 15.03.2016).

NON-STANDARD FORMS OF BUSINESS FINANCING THE ROLE AND CHOICE DECISIONS

Summary:

The small and medium enterprises sector is one of the major factors that determine the economic growth. The factor's importance is led by the quantity of registered companies, resources accessibility and the role in creating Gross Domestic Product. On the financial market there are a lot of instruments available to facilitate company development and financing of business activity. The financial market offers a number of instruments for financing business activity and development. There are, among others: credit, leasing, grants, loan funds, venture capital and business angels. The aim of the article is to assess the use of non-standard sources of business financing by SMEs, to indicate the barriers to doing business, and to analyse the use of selected non-standard sources of business financing.

Keywords: barriers, capital, enterprise, GDP, sources of financing